

Het Socialistische stelsel.

III.

Over hetgeen het Socialistische stelsel beoogt, bestaat lang niet in elken kring klaar en helder inzicht; ook spreken de verschillende voorstanders van dit stelsel elkaar niet zelden tegen.

Dit is daaruit te verklaren, dat volgens de Marxianen de invoering van dit stelsel volstrekt geen gevolg zal zijn van een dogmatisch dwepen met een menschelijk systeem, maar dat het Socialistische stelsel van zelf, en zonder iemands opzettelijk toedoen, uit de tegenwoordige orde van zaken zal voortkomen.

Toen de *Figaro* eens een prijsvraag uitschreef voor de beste begripbepaling van het Socialisme, kwamen er zes honderd antwoorden in, en daaronder dit korte antwoord van Marx's schoonzoon, den heer Lafargue: »Het Socialisme is niet een stelsel door eenig hervormer uitgedacht. Het is de leer van hen, die staan in de overtuiging, dat het thans heerschende stelsel op het punt is van weg te sterven, door middel van een Staatshoudkundige revolutie, waardoor een toestand in het leven zal treden, die het collectieve bezit zal stellen in de macht van een organisatie van werkers, en sulks in de plaats van het particulier bezit van het kapitaal. Het eigenlijke karakter van het Socialisme is dus niet, dat het een stelsel, maar dat het een historische ontdekking is.»

Zij die op dit standpunt staan, lachen u daarom uit, als ge hun vraagt, om u eens te zeggen, hoe de toekomstige Staat zal moeten georganiseerd zijn. Wie vraagt in den winter hoe uw boomgaard er in den zomer uit moet zien! Die boomgaard groeit en bloeit van zelf. En wat er van komen zal, zult ge zien, als de zomer in het land is.

Zoo nu ook, zeggen deze pleitbezorgers, hebben wij u niet te zeggen wat er in de toekomst gebeuren zal. We staan voor den onweerstaanbaren drang van een door niets te stuiten *evolutie*. En wat uit die evolutie te komen staat, zult ge zien, als ze eerst achter ons licht.

Zet ge echter deze uiteenlopende meeningen terzijde, en vraag ge wat aan alle pleitbezorgers van het Socialistische stelsel gemeen is, dan blijft het bij wat Dr. Schaffle in dezer voege omschreef: »Het doel van het Socialistisch streven is, het stelsel van privaat-eigendom, d. i. de onzekere methode van productie, die ten behoeve van de maatschappij alleen door de vrije Concurrentie van particuliere inspanning geregeld wordt, te vervangen door een stelsel van collectief bezit, d. i. door een methode van productie, die leiden zou tot een ineengevloede organisatie van het nationale inkomen, gebaseerd op gemeenschappelijk bezit van alle middelen van voortbrenging, in handen van alle leden der maatschappij.»

Reeds in onze tegenwoordige maatschappij zijn er dingen, die eenigermate in den geest van het Socialistische stelsel zijn ingericht, voor zoover het Concurrentiestelsel er bij is uitgesloten.

Van de Posterijen geldt dit thans in heel de beschafte wereld. Het brievenvervoer is aan de vrije mededinging onttrokken. Het wordt in aller naam en ten aller bate door een organisatie, die wij Posterij noemen, tot stand gebracht. Er wordt geen particulier kapitaal in gestoken, maar de noodige gelden komen uit aller kas, en wat er verdiend wordt komt aan heel het land ten goede.

Want wel is hiertegen op te merken, dat de aanstelling bij den Dienst der Posterijen, de regeling van salaris, de uitbetaling van salarissen, en zooveel meer, nog lang niet is wat het naar strengen eisch van het Socialistische stelsel zijn moet; maar dit ligt eeniglijk daaraan, dat de Posterijen te midden van een maatschappij werken, die nog leeft uit de Concurrentie.

Zelve daarentegen kennen de Posterijen geen concurrentie. Ze zijn niet particulier, maar collectief. En de prijzen van het vervoer worden geregeld niet met het oog op winst, maar met het oog op de belangen der burgerij. Van daar, dat een brief van den Helder naar Maastricht thans voor vijf cent gaat, en voor die vijf cent u nog wordt thuis bezorgd. Ja, dat drukwerk gelijken afstand doorloopen kan voor één halve cent. Zie het maar aan zoo menig nieuwsblad.

En al is nu de Posterij de eenige tak van nijverheid, die algemeen, in heel de be-

schafte wereld, aan het Concurrentie-stelsel onttrokken is, toch is men in meer dan één land reeds verder.

De telegraaf is op weg, evenals de Posterij, geheel landszaak te worden. De particuliere telegraphie, eens zoo machtig, en in Engeland nog vrij krachtig, wijkt steeds meer voor telegraphie van Rijkswege.

De telephonie volgt langzaam, maar toch zeker.

Ten deele kan hetzelfde van het *Spoorwezen* gezegd. Staatsspoorwegen nemen hand over hand toe. In Duitschland en in België is men bijna reeds tot staatsmonopolie gekomen, en althans concurrentie met de staatspoorwegen wordt steeds zeldzamer.

De tijd is dan ook komende, dat alle particuliere spoordiensten op de groote heilbanen van Europa verdwijnt.

Voeg daar nu bij de neiging, die zich steeds duidelijker openbaart, om ook de nachtwacht, de brandweer, den tramdienst, de watervervoering, de gasexploitatie, en zooveel meer, uit de concurrentie weg te nemen, en tot een tak van gemeentelijken dienst te maken, en het wordt u duidelijk, hoe er reeds een zeker, niet zoo klein terrein van nijverheid is, dat aan de klem van de Concurrentie of reeds ontkwam, of bezig is te ontkomen.

Kon nu gelijke inrichting ook op andere en ten slotte op alle bedrijven worden toegepast, dan zou ten slotte de Concurrentie geen plek meer voor het hol van haar voet vinden. Ze zou niet meer kunnen werken. En heel de productie en distributie van wat de menselijke samenleving behoeft, zou in aller naam en ten behoeve van allen door één centrale organisatie gedreven worden.

Gelijk er militaire bakkerijen zijn, zoo kunt ge u ook centrale bakkerijen denken, waar het brood voor heel de bevolking werd gebakken. Werd daar het beste en goedkoopste brood geleverd, zoo zouden alle particuliere bakkerijen vanzelf sluiten moeten. En ten slotte zou, naar het stelsel, alle private bakkerij te verbieden zijn.

Voor al de massale legers met haar intendanten voeden deze denkbeelden.

De Russische, Duitse en Fransche intendanten zijn nu reeds ingericht op de kleeding, voeding en verdere verzorging in oorlogstijd van drie en meer miljoen menschen. Denk u nu, dat de lieden die deze kleeding, dat brood en deze verdere behoeften produceren, eveneens in een militair corps vereenigd werden, zoodat ze, allen zonder onderscheid, zeker aantal uren daags voor deze intendanten moesten ploegen, spitzen, oogsten, malen, bakken, weven, knippen en naaien, — zoo zou er reeds een bevolking gevonden zijn, die bevolking van een kleinen Staat in het cijfer te boven gaande, die werkte en volledig verzorgd werd, zonder dat het particuliere kapitaal of de particuliere productie of de particuliere distributie ook maar een woord meesprak; en waarin ge geen spoor meer van het Concurrentiestelsel zoudt overhouden.

De mogelijkheid, evenals de profijtelijkheid, van zulk een inrichting van de maatschappij laten we nu rusten; maar het is toch duidelijk, dat men zulk een gestadige inkrimping van het particulier bedrijf en zulk een gestadige uitbreiding van den Staatsdienst zich denken kan.

Gelijk nu reeds de ontginning der mijnen, de cultuur van groote bosschen, en zoo veel meer, in tal van streken in staatshandelen is, en elders de productie en verkoop van tabak, sigaren, lucifers, en straks ook van opium in onze Oost, uit de sfeer van het particuliere bedrijf uitging of zal uitgaan, kan men zich in het afgetrokken ook zeer wel een toestand denken, waarin voor landbouw en veeteelt een algemeen cultuurstelsel werd ingevoerd, alle fabrieken landfabrieken werden, en alle distributie onder staatsbeheer kwam.

En leidde dit er ten slotte toe, dat er voor de Concurrentie geen enkel terrein meer overbleef, dan zou de collectivisering daarom van zelf gaan, omdat particulier bezit zou produceren kon, geen officie meer zou vinden en dus waardeloos zou zijn.

De verdere consequentiën zouden dan van zelf volgen, en het staatsbestuur, geheel in staathoudkundige bemoeiing opgaande, zou ongemerkt het karakter van Overheid almeer verliezen, en in het karakter van een maatschappelijke organisatie overgaan.

Zoo zou *stelsel* door *stelsel* zijn vervangen; en beginnende met Staatsmonopolies, zou men ten slotte zonder horten en stooten

bij de Socialistisch-geregelde maatschappij aanlanden.

In dien zin nu was het bedoeld, toen we onlangs schreven, dat de thans almeer opkomende Syndicaat-monopolies aan de Socialistische gedachte ten goede komen.

Gelukt het toch eenmaal aan een syndicaat, om feitelijk over heel de wereld zich het monopolie van eenigen tak van productie toe te eigenen, dan went men aan het denkbeeld; de mogelijkheid van zulk monopolie begint geloof te vinden. En als dan ten slotte het particuliere monopolie uitloopt op nog stuitender exploitatie van de gebruikers en op nog ergerlijker kapitaalvermeerdering van de Syndicaat-heeren, dan zal juist dat misluk er toe leiden, dat men, zulk particulier monopolie niet langer duldend, er het Staatsmonopolie voor in de plaats wensch.

* * Des Pudels kern.

De redactie van het *Vad.*, dat zich, gelijk wij abusievelijk waanden, in April 1894 niet over het accoord heeft uitgelaten, stemt ons toe, dat deze vergissing tot de zaak niets afdoet, want dat, ook zonder opzettelijke verklaring harerzijds, vaststaat, dat een samenwerking, als toentertijd plaatsgreep, de politieke actie op één punt van Staatsbeleid concentreert, en diensvolgens de geoorlooftheid uitsluit, om misbruik te maken van een toevallig voor een ander politiek punt gunstige parlementaire constellatie, ten einde op dit punt eigen profijt, ten schade van hen met wie men samenwerkte, te zoeken.

Gelijk we wel vermoeden, staat dit alzo, ook buiten afspraak of opzettelijke verklaring, beiderzijds vast als eisch van politieke moraliteit.

Niet alsof inmiddels niet ook op ander terrein de wetgevende arbeid kon voortgaan; doch in dien zin, dat men zich te onthouden heeft van wat voor den één een *overwinning* en voor den ander een *nederlaag* zou beduiden.

Doch nu komt de vraag: Wie heeft te beoordeelen, of dit geval aanwezig is?

En dan schijnt de redactie van het *Vad.* te achten, dat de partij, die oordeelt schade te lijden, dit oordeel heeft over te laten aan de partij die profiteert.

Dit nu gaat niet aan.

Op die manier toch zou de waarborg, dien de politieke moraliteit u belooft te bieden, op nul gereduceerd zijn.

En dat het hier metterdaad op uitloopt, blijkt nu reeds.

Immers nu dit Kabinet voorstelt, antithetisch tegenover het Kabinet-Mackay, weer te gaan opbouwen wat dit Kabinet oordeelde dat moest worden afgebroken, zou er, volgens het *ad.*, toch nog geen *casus foederis*; d. w. z. zou nog de eisch der politieke moraliteit tegenover zijn tijdelijke bondgenooten niet te pas komen.

Natuurlijk moet vooral een kleine groep niet preutsch te werk gaan; en het zou kleingeestig onzerzijds zijn, om op elk slakje zout te leggen.

Maar dit is ons toch al te kras.

En indien de heeren hierbij blijven, kon het wel eens een les voor de toekomst zijn.

* * Onbillijk.

De *Residentiebode* kan wat we over de Kamerstemming van j.l. Vrijdag schreven, niet *billijk* achten.

Ze wijst er op, dat acht van de 23 Roomsche Kamerleden vóór het voorstel van den voorzitter stemden; dat de heer Kolkman uitdrukkelijk verklaarde geen obstructie te bedoelen; dat het Personeel een zoo uiterst gewichtig onderwerp is; dat de Begroting tijd eischt, om met ernst behandeld te worden; en dat de Roomsche kamerleden wel hard willen loopen, maar niet op *hol slaan*.

Het slot van deze bedenkingen strookt kwalijk met het *begin* ervan.

Indien steun bieden aan het voorstel van den voorzitter gelijk stond met *op hol slaan*, elieve, wat dan te denken van de HH. Schaapman, Evertsen, Borret, Haffmans e. a., die met dat voorstel meegingen?

Van het dollemangilde zijn toch ook deze heeren niet.

Op de twee voorlaatste bedenkingen antwoorden we vroeger reeds: Als het tijd voor de Begroting is, kan men de behandeling van het Personeel *staken*, om die na het winterreces voort te zetten.

Op de tweede bedenking antwoorden we met de wedervraag, of de *protestatio actui contraria* in ons Parlement onbekend is.

En wat het eerste punt betreft, zoo erkennen we ten volle, dat een niet zoo klein deel der Roomsche club ditmaal wijzer was dan de club als zoodanig.

Intusschen blijft het feit, dat de oppositie zoo goed als *uitsluitend* uit Roomsche Kamerleden bestond.

Immers wat men er ook tegen zegge, het is nu eenmaal zoo, dat de heer Boelaerts te Delft in 1894 niet door de Antirevolutionairen, maar door de *Roomsche kiesvereniging* geacclimeerd is, en voorts gesteund werd door de Conservatief-

Liberalen en andere tegenstanders van de kieswet-Tak.

Dat dit Kamerlid vroeger de Roomschen wel eens gekwetst heeft, verandert aan dit feit niets.

Zeer terecht heeft de Roomsche kiesvereniging te Delft in 1894 begrepen, dat ze bij de keuze van haar candidaat niet met *rancune* over het verleden, maar uitsluitend met de quaestie van het oogenblik te rekenen had.

Buitenlandsch Overzicht.

AMSTERDAM, 31 Oct.

Zou Bourgeois, de *lion du jour*, werkelijk met een goed ministerie voor den dag komen, en dus de periode worden ingeluid, waarin ook eens een overwegend radicaal Kabinet proeven van radicale wetgeving aan de Kamers kan overleggen? 't Heeft er allen schijn van. Dat aan Bourgeois opdracht is gegeven door Faure, werd reeds gemeld; gezegde politicus heeft de opdracht aangenomen; en volgens de laatste berichten was hij jüger aan 't zoeken, ja, hoopte hij spoedig het stel ministers bijeen te hebben.

Van de leden van het vorige Kabinet zullen waarschijnlijk de heeren Poincaré, Hanotaux en Lebou hun portefeuilles, die van onderwijzen, buitenlandse zaken en handel, behouden. Verder wordt de heer Lockroy genoemd als de aanstaande minister van marine, terwijl de heeren Paytral en De Cavaignac de departementen van financiën en oorlog voor hun rekening zullen nemen. Bourgeois neemt zelf de portefeuilles van binnenlandse zaken. Voorts worden de heeren Doumergue en Barthou genoemd als ministers van koloniën en openbare werken.

De grootste moeilijkheid biedt het vinden van een minister van justitie, daar aan dezen de rol van aanklager tegen de omgekochte parlementleden zou ten deel vallen. Tot dusver wil niemand deze portefeuille overnemen; niet onmogelijk dus, dat de radicale Kabinetformatie hierop nog stuit.

Volgens vertrouwde berichten verdeelde baron Rainach uit de gelden der Zuiderspoorwegmaatschappij een bedrag van 800,000 fr. onder twee- en dertig leden van het Parlement. Hiervan zijn tot nog toe negen namen bekend gemaakt; die der overigen worden overal geluisterd.

Tengevolge van het besluit der Kamer zullen deze 32 heeren allen gerechtelijk vervolgd worden. Een mooi zaakje staat het op schandaal beluste public van Frankrijk nog te wachten.

Men meent nu reeds te weten wat het program van Bourgeois zal inhouden. Het omvat vlugge afdoening van de begroting, belastinghervorming, arbeidswetten en strenge vervolging van de omgekochte parlementleden. Met dat laatste zal hij der brave kamer wel in 't geveel komen; maar is het moeilijk in te zien, hoe een radicaal kabinet een meerderheid kan vinden. Tenzij natuurlijk, dat Bourgeois de luik naar den wind haagt, en zijn specifiek radicale sympathieën ter wille van de opportunisten een beetje verbergt.

De tegenspraak der opzienbarende meedeeling van de *Times* duurt voort. Nu heeft ook de Russische gezant te Londen verklaard, dat hem niets bekend was van een geheim verdrag tusschen China en Rusland, en evenmin van stappen, door zijn regering gedaan, om een spoorweg aan te leggen over Chineesch grondgebied, hetzij in de richting van Vladivostok of naar Port-Arthur. Wat betreft het ankeren der Russische vloot te Port-Arthur, onjuist is het, dat Rusland een bijzonder voorrecht heeft gevraagd dat niet aan andere mogendheden is verleend; onjuist is het ook, dat de Russische vloot of een deel daarvan voortdurend te Port-Arthur zal stationneeren; en onjuist eveneens, om niet te zeggen uit de lucht gegrepen, dat de gouverneur van Oost-Siberië over de Chineesche concessies heeft gesproken zoals de *Times* dat vermeldde.

Met deze tegenspraak op alle punten kan het *city*-blad het voorloopig stellen. Voor heden weet het er niets op te antwoorden. Maar 't zal de vraag zijn, of zijn correspondent in Hongkong zich zoo gemakkelijk in den hoek laat dringen.

De *Pol. Kor.* weet te vertellen, dat de paus zijn voornemen heeft opgegeven om de nuntiusen te Veenen, Parijs, Madrid en Lissabon in het consistorie van dezen herfst tot kardinalen te benoemen. Enige bisschoppen komen nu voor hen in de plaats. Eerst het volgende jaar krijgt de gezant te Veenen den kardinaals-hoed. Daardoor wordt zijn ontslag vertraagd; iet, dat de Oostenrijksche regering alles behalve aangenaam stemt. Volgens berichten uit goede bron heeft de minister van buitenlandse zaken, de heer Goluchowski, op de mededeeling, dat Agliardi eerst in Mei tot kardinaal benoemd zou worden, geantwoord, dat de Oostenrijksche gezant bij het Vaticaan, graaf Revertera, die met verlof te Veenen verlooft, niet op zijn post zal terugkeeren, vóór Agliardi door een ander is vervangen.

Men weet dat de pauselijke gezant, om zijn politieke bemoeiingen, te Veenen niet de gewilde persoon is. Hij gaf indertijd aanleiding tot het conflict tusschen Bonfy en Kalnoky, dat met het aftreden van laatstgenoemde eindigt. Zijn heengaan werd toen door de Oostenrijksche regering als eisch gesteld; en dat hij nu nog zoo lang aanblijft, kan uiteraard het gouvernement niet erg bevallen.

Heden zal de Bulgaarsche Sobranje met een troonrede door vorst Ferdinand worden geopend. Met eenig verlangen ziet men naar den inhoud der *speech* uit. Zal de Coburgjer iets mededeelen over de betrekkingen met Rusland; zal hij ook spreken over de geruchten in verband met den overgang van zijn zoonthe Boris tot de Grieksche kerk? Zondag 11. is het kind niet gedoopt; ook heden zal het zeker niet gebeuren; maar later? Men blijft beweren dat de vorstin er zich krachtig tegen verzet, en liever de kroon neerlegt dan haar kind tot de »schismatische» kerk te zien overgaan.

Koning Alexander van Servici zal 5 November te Belgrado terugkeeren; de Sjoepjina zal tegen 20 November bijeengeroepen worden.

In di Afrika. Patriot lezen we het volgende:

»Alles heeft zijn bestemde tijd. Ook elk land heeft zijn tijd. Nu is de beurt aan Zuid-Afrika. In de laatste opzichten. Niet in 't minst in de openbaarwording zijner minerale rijkdommen. Toen de goudproductie der wereld te kort schoot, werd het enige banket der wereld geopend. De uitgeputte diamantmijnen van Brazilië en Indië werden vervangen door die van Kimberley. Schoot de beperkte Salpeterproductie te kort om in de ontzaglijke vermeerdering in de fabricatie van ontplofbare stoffen te voorzien, dan worden de eenen lang opgegaarde salpeter-lagen van Priekra en Grijqualand West met tijdig geopend. Zijn de timmeren van Cornwall uitgewerkt tot een diepte in de ingewanden der aarde en onder den bodem der zee, dat verdere ontginning onuitvoerbaar begint te worden, nu ontant Zuid-Afrika zijn rijke timmeren boven aan de oppervlakte. En nu de petroleum-consumptie, sterker toenemende dan de productie, de prijzen doet stijgen, bevindt men, dat onze bodem de duidelijkste aanwijzingen geeft van onuitputtelijke aardolie-reservoirs, welke slechts wachten op opening.»

In een volgend nummer schrijft hetzelfde blad nog eens over deze dingen, en zegt het o. a.: »Verbaringswekkende berichten stroomden ook steeds in. De eerste proefvermaling in Mashonaland van 100 ton kwarts leverde 500 onzen goud, dus 5 ons per ton. Barberton herleert en levert een tweede Scheba vlak naast het eerste met over de 17 ons per ton. Het Oudtaahoonsche goud blinkt ons reeds in de oogen; om van andere berichten niet eens te spreken, welke onze lezers in de nieuwverrichten en telegrammen zelf kunnen lezen. Maar, zoo luidt nu de vraag, wat baten ons al die rijkdommen? Joden en Jodengenooten, Kretsen en Arabieren, Engelschen en Yankies gaan daar mee henen. En wat heeft de boer er van? Zoo redeneert menigeen.

»Dit herinnert ons aan een tooneeltje dat plaats had achter Magaliesberg, 3 uur van Pretoria. Daar zaten eenige boeren hun pijp te rooken en een kop koffie te drinken op de stoep van een bovenlander, vroeger inwoner van ons district, die aldaar eigenaar van het gedeelte eener plaats geworden was. »Maar wanneer zullen de goudvelden toch goud in het land brengen, zoodat wij, boeren, daar ook wat van krijgen?» vroeg een der Transvalers. De gewezen bovenlander wees naar een klein open karretje, dat onder een wilden boom voor de deur stond en vroeg: »Ziet gij dat karretje? Daarmee ga ik eens per week naar Pretoria en ga jaarlijks 2 300 halen als mijn aandeel aan de goudvelden; want nu krijg ik 3/- per lb. boter, 2/- per dozijn eieren, enz.» Dit vond plaats een paar jaren na de opening van Witwatersrand. En dit tooneeltje heeft zijn eigen toepassing voor alle boeren in gansch Zuid-Afrika. De beste goudmijn is die van den boer in zijn eigen akker.»

Allerlei.

Enigen tijd geleden ontving de Fransche regering van China een schadeloosstelling van 238 000 frs. wegens het vermoorden van den Franschen ontdekkingsreiziger Dutreuil de Rhins. Daar evenwel de vermoorde zijn naastbestaande verwanten, een broeder en een oom, ontferd had, wist men niet aan wien deze som uit te keeren. De regering was daarom te rade geworden drie vijfde gedeelten der schadeloosstelling te gebruiken, om de kosten te dekken, gemaakt ter uitrusting van de, naar aanleiding van den moord, uitgezonden expeditie, en uit te geven wat van aanteekeningen aangaande haar wedervaren was behouden gebleven.

Het overschot, een som van 100.000 frs., zal, stelt de regering voor, gebruikt worden om een fonds te stichten, te noemen naar den vermoorden ontdekkingsreiziger en ten bate van arme ontdekkingsreizigers of de verwanten van hen, die bij hun reis mochten omgekomen zijn.

De *Débats* had liever gezien, dat men deze som ter beschikking van het Geographisch Genootschap had gesteld en hoopt, dat de Kamer alsnog het desbetreffende wetsontwerp zal wijzen.

De instructie tegen den spion Schwartz uit Parijs wordt jüger voortgezet. Aan twee bij de zaak betrokken onderofficieren is het gelukt naar Duitschland te ontkomen; een derde is echter gevat, en zijn arrestatie heeft de justitie reeds op een nieuw spoor gebracht. Verder wordt een vrouw, die onder verdenking staat bij de zaak betrokken te zijn, streng bewaakt. Men gelooft, dat het onderzoek gewichtige dingen aan het licht zal brengen.

Aan de *Frank. Zg.* wordt 't Petersburg gemeld, dat de Czaar de kroningsplechtigheid definitief op 1830 Mei van het volgende jaar heeft bepaald, ook wanneer in dien tusschentijd zijn broeder de grootvorst-troonopvolger mocht sterven. Deze is door de laatste zware bloedapnwing dornate verzwakt, dat de geneesheeren herstel onmogelijk achten.

Het dienstjaar 1894 is voor Rusland bijzonder voordelig geweest. De gewone ontvangsten hebben bedragen 1153 miljoen roebel, zijnde 148 miljoen boven de raming, en de gewone uitgaven 991 miljoen of slechts 9 miljoen meer dan de raming. De buitengewone inkomsten bedroegen 78 miljoen, terwijl ze slechts op 19 miljoen geraamd waren, maar niettemin werden ze door de buitengewone uitgaven nog met 85 miljoen roebel overschreden. Dit tekort is evenwel geheel door den gewonnen dienst gedekt niet alleen, maar de rekening levert nog een batig slot op van 77 miljoen roebel.

Gisteren is te Berlijn uitspraak gedaan in het proces tegen twee redacteurs van de *Vörmars*. Aanleiding tot dit proces gaf het volgende:

Den 17en Augustus bevatte de *Vörmars* een artikel, getiteld: »Een dynastiek en militair feest», in welk artikel de justitie een belediging voor den keizer zag, waarom zij den 4en September de gevangenneming gelaste van een der redacteurs van de *Vörmars*, Pfund.

Even beledigend achtte de justitie een den 1en September in de *Vörmars* verschenen artikel, betreffende het »Kameelen-opchrift», in de Kaiser-Wilhelm Gedachtis-Kirche, en

daarom stelde zij toen den redacteur Dierl in staat van beschuldiging.

De uitpraak was, dat Dierl tot 6 maanden, Pind tot 9 maanden en Randmann, die voor eenzelfde zaak terechtstond, tot een jaar gevangenisstraf werden veroordeeld. Tegen een cautie van 5000 mark mochten de heeren voorlopig hun vrijheid nog behouden.

De gas-ontploffing in een straat nabij het Strand te Londen heeft gelukkig niet zoo vreeslijke gevolgen gehad. Bij aankomst der brandweer stond de ruïne in lichtelaasie, en allereerst werd een boodschap naar de gas-fabriek gezonden om de hoofdbuis af te sluiten. De bovenverdiepingen van het huis waren blijven hangen, gesteund door een balklaag; maar terwijl twee brandweermannen een paar gekwetsten hielpen, die tusschen de puinhoopen lagen, stortte alles in. Na een uur wroeten werd een der mannen te voorschijn gehaald, ongedeerd; de ander vond men zoo spoedig niet.

Een *Reuter*-telegram van gisteravond meldt, dat men toen zekerheid had gekregen dat niemand bij de ontploffing was gedood; maar de onder het puin bedolven brandweerman werd doodelijk gewond teruggevonden. In 't geheel zijn 27 gekwetsten naar het gasthuis gebracht.

In het schoone Spanje is de wijn dit jaar buitengewoon overvloedig en bijgevolg zeer goedkoop; althans in eenige deelen der lands. Volgens de *Correspondencia de Espana* weet men in Castilië haast geen weg met den overvloed van druiven, en vele wijngaardeniers laten de trossen maar hangen, omdat het binnenvoeren van den oogst de kosten niet loont.

Te Medina de Rioseco kost een cantara wijn (11½ liter) niet meer dan 12 centen.

De belasting, welke voor den wijn moet worden betaald, is veel hooger dan de prijs. Te Madrid, waar hooge stedelijke rechten geheven worden, betaalt men een cantara rooden wijn met 5 peseta's of franken. De hooge rechten zijn ook voornamelijk oorzaak, dat de wijngaardeniers opzien tegen den uitvoer van wijn.

Binnenland.

AMSTERDAM, 31 October.

Tot dekendingen voor het opmaken van de eerste wetenschappelijke balans van het Rijkspensionfonds voor weduwen en wezen van burgerlijke ambtenaren zijn, overeenkomstig de voorschriften van de betrokken wet, door commissarissen van het fonds en door den Hoogen Raad respectievelijk benoemd de heeren: Dr. P. van Geer, hoogleraar aan de Universiteit te Leiden, Dr. A. J. van Pesch, hoogleraar aan de gemeente-universiteit te Amsterdam en A. E. Rahusen, oud-hoogleraar aan de Polytechnische school.

Naar de *Zv. Ct.* verneemt, heeft de heer A. J. Blijdenstein ontslag genomen als lid van de Eerste Kamer.

Van 1898 tot 1878 had de heer Blijdenstein zitting in de Staten van Overijssel voor het hooftdistrict Enschede. In laatstgenoemd jaar werd hij in de plaats van Mr. G. Dumbaar tot lid der Eerste Kamer gekozen. Sedert had hij onafgebroken in dat college zitting.

Onderwijsbudget van Rotterdam.

De gemeenteraad van Rotterdam heeft gisteren een zitting van vijf volle uren gewijd aan de algemeene beschouwingen over en naar aanleiding van de Begroeting voor '96.

Vijf volle uren, dat is een heel erek voor een Rotterdamse raadszitting. Trouwens, het schijnt wel, dat de raadsdebatten daar hoe langzamer om meer in omgekeerde reden komen te staan tot die van Amsterdam. Bij de laatste valt een geleidelijke inperking waar te nemen, terwijl die in de Maasstad zich van lieverlede gaan uitzetten. En dat heeft zijn goede zijde, zoodaals het gisteren gevoerde discussie te duidelijkste blijken kan.

Het werd hoog tijd, dat ook in de Rotterdamse raadszaal eens andere dan liberale stemmen gehoord worden; al ware het alleen maar, om nog tijdig te herinneren aan de eischen van recht en billijkheid, die ook daar, gelijk elders, ten opzichte van het onderwijsbudget geheel uit het oog verloren schijnen.

Dr. v. Staveren was gisteren de eerste spreker, die tegen de *overmatige* onderwijsuitgaven, ten gerieve en believe van slechts een deel der burgerij, protest aantekende.

Sprekers hoofdberaar was gericht tegen de kosten van het openbaar onderwijs, speciaal tegen de uitgaven voor onderwijs, die voor de gemeenten niet verplichtend zijn gesteld. Er zijn zeker onverplichte uitgaven van anderen aard, die ook spreker goedkeurt omdat zij strekken in het belang van het algemeen of omdat zij productief zijn. Zóó heeft hij zelf in zijne rede nog gewezen op de wenschelijkheid om de Westelijke en Oostelijke punten van het Noordereiland, vanwaar men een zoo fraai uitzicht heeft, als rustplaats voor het publiek in te richten. Daarentegen zijn er uitgaven voor het openbaar onderwijs waartegen hij zich verklaren moet, omdat vele ouders er uit principe voor hunne kinderen geen gebruik van kunnen maken, en dat principe behoort gebilikt te worden.

In dien geest heeft hij en hebben anderen in de sectie gesproken, en wanneer hij daarop bij deze algemeene beschouwingen wijst, dan geschiedt het alleen als inleiding tot den strijd, die zich bij verschillende volgnommers van het hoofdstuk Onderwijs zal ontwikkelen. Als wij dan, zegt spreker, voorstellen zullen doen om de uitgaven voor onderwijs te beoogden, dan zie men daarin geen kleinste getuigenis of een slecht zoeken naar kleine postjes, maar een heilig streven, voortkomende uit een beginsel. Al waren de uitgaven voor onderwijs niet zoo groot en de toestand van de financiën beter dan hij nu is, dan nog zouden wij zijn tegen tal van uitgaven voor onderwijs: hoe veel te meer dan nu, nu de uitgaven voor onderwijs zeer hoog zijn en de financiële toestand niet schitterend is.

De heer Voorhoeve was van oordeel, dat bij den minder gunstigen stand der middelen de uitgaven tot het strikt noodige beperkt behooren te worden, en zoo getracht moet worden de inkomsten zoo mogelijk te vermeerderen. Al had ook bij verzuimen in de toekomst van Rotterdam, het zoo saak zijn voorlichtig te wezen en nu wees hij er op dat de kosten voor het openbaar onderwijs anderhalf miljoen bedragen, waarvan slechts een half miljoen terugvloei, zoodat er voor de gemeentekas een tekort ontstaat van pl. m. een miljoen gulden.

Het sal derhalve gewenscht zijn, geen nieuwe school te bouwen als die niet strikt noodig is en de bewaarschool, waartoe de gemeente

onverplicht is, aan particulieren over te laten. Het is noodig tot een andere, meer billijke schoolgeldheffing te komen op den grondslag van de draagkracht der ingezetenen. Het is niet goed te keuren, dat aan de vormscholen geen schoolgeld wordt geheven, integendeel aan de leerlingen een premie wordt toegekend. Voor het overige deelt spreker de bezwaren van hen, die geen gebruik van de openbare school kunnen maken.

De heer Van der Pols onderschreef van ganser harte hetgeen door de heeren Van Staveren en Voorhoeve in het midden was gebracht. Waar zal worden voorgesteld op sommige volgnommers te bezuinigen, geschiedt dat niet om het openbaar onderwijs te ondermijnen of op listige wijze tegen te werken, maar wel, zegt hij, ter handhaving van ons beginsel en van ons recht om hier met onze Christelijke beginselen positie te nemen.

Er is op het openbaar onderwijs een tekort van een miljoen gulden en daaraan moeten zij helpen betalen, die uit hoofde van hunne christelijke beginselen onmogelijk van het openbaar onderwijs gebruik kunnen maken, terwijl zij aan den anderen kant hunne bijzondere scholen in stand moeten houden en wel zóó dat deze met de openbare behoorlijk kunnen concurreeren.

Ook de heer Coepijn voegde daaraan toe, dat hij geheel en al instemde met de vorige sprekers. Hij wilde althans geen verdere uitgaven voor het openbaar onderwijs, als de wet daartoe niet verplicht.

Deze sprekers hadden allen min of meer uitvoerig op het principieele element der kwestie de aandacht gevestigd. De heer Van Vessum evenwel wilde dit punt ter zijde laten, maar toch, zoo liet deze Spr. zich uit, beschouw ik het onderwijs te hoog opgevoerd, er moet reactie komen, en ik heb de overtuiging, dat een openbare school en een bewaarschool voor deze begroting kunnen afgevoerd, als voor uitsluitend vatbaar.

Een hoe is nu van de tafel van het Dagelijks Bestuur getracht dezen besluiten aanval eenigermate af te weren?

Voorzover de wethouder Drost deze taak voor zijn rekening nam, geschiedde dit al op een zeer sonderlinge manier. Hij wierp den aanvaller tegen, dat zij den strijd weer wilden doen herleven, die voorloopig door de schoolwet van '89 gesust was. En die strijd was hier in een raadsvergadering niet op zijn plaats. Alsof dat het punt in kwestie ware. En alsof de wethouder zich op de wet van '89 beroepen kon en mocht, ter verdediging van overvloedige schooluitgaven!

Trouwens de heer Drost toonde terdege goed te begrijpen, dat terzake van deze wet uitvoeren en uitvoeren twee is. Want hij bestreed de opvatting, dat die taak nu zóó nauw en zóó eng moest worden omgrensd, dat hoegenaamd niets meer gedaan mocht worden dan de wet voorschrijft.

Juist, daar zit de knoop zoodaals straks bij de afzonderlijke punten, die de oppositie zich voorstelt te bestrijden, wel nader blijken zal.

Landbouw-belangen.

Het Nederlandsch Landbouw-Comité heeft gisteren vergaderd.

Allereerst is het onderwerp van *Heide-ontginning en Grondverbetering* ter sprake gebracht. Besloten is over dit vraagstuk een groote meeting te beleggen in Utrecht, waar men zich evenwel tot een algemeene bespreking bepalen zal, zonder conclusiën vast te stellen, en dat wel ter voorkoming van overvloedigheid. Ook werd als maatregel tegen een overstroming door sociaal-democraten aanbevolen, eenig toegangsgeld te heffen.

Uitvoerig is behandeld over de voorgestelde wijziging der *Personale Belasting*, voorzover de landbouwbelangen daarbij betrokken zijn. Tot eenig resultaat heeft die bespreking niet geleid; het bleef bij de conclusie (met 18 tegen 12 stemmen) dat in het algemeen de wet niet beschouwd kan worden als ten nadeele van den landbouw. Wel was er sprake van, zich te dezer zake tot de Tweede Kamer te wenden, doch daar kwam men later van terug.

Als iets nieuws ten behoeve van den landbouw, heeft het comité zich verklaard voor de instelling van een diensttak van *Landbouw-ingenieurs* van staatswege, zoodaals men ook Landbouw-leeraars heeft. Vooral had men met dit plan verbetering op het oog van den gebrekkigen toestand van de afwatering en van den bodem in verscheiden deelen des lands.

Behandeld is voorts het rapport inzake: *„Het bosch in de huishouding van den staat.“* Daarentrent zijn een zestal conclusiën aangenomen, die in hoofdzaak adviseeren, dat de Regeering voortga met bebosching van haar nog ongecultiveerde domeingronden; dat zij door aankoop van woeste gronden die beboschings nog verder uitbreide; dat zij wettelijke bepalingen in het leven roep, om de bebosching te bevorderen van gronden, die aan gemeenten toebehooren. En voorts diende de Regeering te streven naar oprichting van bosch-syndicaten, op gelijke wijze als in Pruisen geschiedt krachtens de wet op de bouwbosschen en de boschvernuutenschappen. Aan zulke syndicaten worden van staatswege voordeelige voorwaarden voorschotten verleend tegen matige rente en amortisatie, mits zij zich stellen onder toezicht van deskundig houtvesterpersoneel.

In afwachting van deze organisatie zou dan de Regeering zooveel mogelijk gebruik moeten maken van de diensten der Nederlansche Heide-maatschappij en aan die Maatschappij een subsidie verleenen, opdat zij in staat gesteld worde hare taak bij voortdurend zoo goed mogelijk te vervullen.

Inzake het *wetontwerp op de belastingen op brengt der gebouwde eigendommen* werd, na een langdurige discussie de vergadering voor de keuze gesteld; afkeuring uit te spreken over de schatting van het gebouwde naar de stichtingswaarde, het stelsel van het regeringsontwerp; als maatstaf aan te nemen de afbraakwaarde vermeerderd met de onderhoudskosten of wel alleen 6 pct. der afbraakwaarde zonder de onderhoudskosten, het stelsel door den heer Bauduin als het meest rationeele voorgesteld, en eindelijk aan te dringen op vrijstelling der landbouwshuizen.

De vergadering meende evenwel, dat de bezwaren voldoende tot hun recht kwamen in de nota van het dagelijks bestuur en besloot mitatiën, overeenkomstig het oorspronkelijk voorstel, bij den minister van financiën aan te dringen op wijziging der wet zoodanig, dat niet de stichtingskosten, doch de verkoopwaarde, afgeschieden van het daarbij gebruikte wordende land, den grondslag vormen van de waarde der gebouwde eigendommen, tot den landbouw behoorende.

Afschrift van dit adres zal aan de Tweede Kamer worden toegezonden.

De heeren van Weel en Fontein de Jong zijn in de commissie voor beschermde rechten benoemd, ter vervanging van de heeren Ten Have en Bauduin.

Protestantenbond.

De Nef. Protestantenvond heeft gisteren te Zwolle zijn 25e jaarvergadering gehouden.

Des avonds te voren werd in de Broerenkerk, die daarvoor welwillend afgestaan was, een godsdienstoefening gehouden, meer bepaald ter herdenking van het 25-jarig bestaan der vereniging. De v. Loenen Martinet trad als feestredenaar op.

Wat de Protestantenvond voor „religie“ uitdrukt, weet men. Spr.'s beschouwingen daarover laten wij dan ook aan haar plaats. Alleen ontleenen wij aan een verslag der feestrede de volgende opmerkingen en wenken omtrent de taak, die de Bond zich toebedeeld acht:

De weg — zei spreker — waarop onze vastigheid en zekerheid te vinden is, wordt in onzen tijd telkens klaarder ons getoond. Zoodaals uit den hongersnood en de verwaarloozing van Russische boeren de influenza door de geheele wereld trekt, dood en ellende bracht tot in de fijnste salons, zoo zien wij ook de ellende en de zonde in de maatschappij bron van ellende worden voor heel ons geslacht. Wij leeren onze eenheid, onze verantwoordelijkheid dieper dan ooit gevoelen. Dat is de groote les. Daar ligt het nieuwe veld voor de oude christelijke heide. Wij luisteren naar wat God in deze dagen tot ons zegt. De gemeenschappelijke verantwoordelijkheid der wereld weder te leeren, dat kan alleen diep genoeg uit godsdienstige aandrif geschieden.

Onze godsdienst heeft een sociale taak. Dat wil niet zeggen dat ons gevraagd wordt sociologie of politiek te drijven, maar wel dat aan ons ook 'de beslissing is of de toestanden der wereld en de beginselen die daar heerschen, den toets onzer religie en moraliteit kunnen doorstaan. Niet wetenschappelijke inzichten, maar overtuigingen, die liggen op godsdienstig gebied, hebben de opperheerschappij. Een smaad zou het zijn voor de religie, zoo wij niet opkwamen tegen onrecht in allerlei opzicht, in wet en praktijk. Wij zijn op een feest niet gekomen om fraaie woorden tot elkander te zeggen. Daar zijn de tijden niet naar. Wel om elkaar dieper en ernstiger onzen plicht te herinneren. Het pleit voor ons dat wij niet lichtvaardig ons wierpen in den maatschappij strijd; het pleit tegen ons, zoo wij thans zalig blijven en de tekenen des tijds niet verstaan. Ons leven heeft zijn doel voor anderen en voor ons zelve. Volvaardig zijn taak vervullen is winst voor ons zelf. Gods liefde roept ons tot het hoogste en kroont ons met het beste.

In de jaarvergadering werd verlag uitgebracht, waaruit bleek, dat de Bond thans 152 afdelingen telt met 17.000 leden. Dordrecht en Leiden vermeerderden zeer. De opklimping aan nieuwe leden der gemeente om toe te treden werkte hier en daar gunstig. Nieuwe afdelingen schenen weldra te zullen verrijzen. In enkele afdelingen was het ledental echter zeer teruggeslagen. Door de commissie van colportage is in de laatste maanden het initiatief genomen tot een nieuwen vorm van *propaganda*, in den geest der Engelse Postal-mission. Binnenkort zullen per advertentie allen die van de beginselen van het vrijzinnig Protestantisme meer wenschen te weten, worden opgeroepen om zich aan te melden; waarop gratis de noodige geschriften zullen worden toegezonden. Daardoor hoopt men aanknopingspunten te vinden voor gedachtenwisseling ook met niet geestverwanten en vreemdelingen op dit gebied, in geschriften en door persoonlijke aanraking. Het bestuur stelde zich voor, daarmee in ons land veel tot bestrijding van misverstand, onkunde en verval van religieus en sedelijk leven bij te dragen.

Gekozen tot lid van den Raad te Zaamslag de heer F. de Ruyter (antrev.) met 118 st. De heer M. de Jonge (lib.) verkreeg 112 st.

Het Kamerlid Gerritsen zal Vrijdag a. s. in een openbare vergadering van de kiesvereniging *Leeuwarderadeel* te Stiens als spreker optreden.

Gemengd Nieuws.

Ned. Christ. Geheel-onthouders-Vereen. De afdeling Amsterdam van deze vereniging hield gisteravond in het lokaal van *Patrimonium* alhier, haar zede jaarvergadering. De voorzitter, de heer Bakker, schetste in zijn welkomstwoord het moeilijke van den strijd tegen de drankzonde. Uit het jaarverslag bleek, hoe flink de Amsterdamse afdeling werkt, en dat ieder zich beijvert om te doen, wat zijn hand te doen vindt. Knapen- en meisjesafdelingen bloeien; de kas heeft geen reden tot klagen, en de verhouding tot andere gelijksoortige verenigingen is uitmuntend, wat bleek uit de toespraken van afgevaardigden van zuster-vereeningen. Het samensijn droeg een zeer opgewekt karakter.

Typhus-epidemie. De commissie uit de bewoners van Heerengracht en Singel, die een onderzoek zou instellen naar de vermoedelijke oorzaak van de typhus-epidemie, die gelukkig in zeer lichte graad, in den ontrent van de Torensluis alhier voorkomt; heeft thans een rapport uitgebracht, waarbij zij het volgende in overweging geeft: 1. de melk een kwartier te koken; 2. beerputten en riolen te desinfecteren met een 10 pct. chlooralkoplossing dagelijks en 3. den bodem binnen- en buitenshuis gedurende de epidemie niet om te woeien. Het chemisch en bacteriologisch onderzoek van 2 monsters melk heeft aangetoond dat het een monster bevatte 176,000 bacteriën per kubieke c.m. in 4 soorten en het andere monster 500,000 bacteriën in 6 soorten.

Geveigerd. Tijdens de Tentoonstelling is, zoodaals men weet, een oud-Hollandsche courantje uitgegeven, door de heeren Enschede; die op Oud-Holland een drukkerij hadden.

De redacteur van dit blaadje, de heer Rijkens, werd door het Tentoonstelling-Comité met een zilveren medaille bedacht; doch de heer Rijkens heeft voor de eer bedankt, wat hij als volgt mededeelt:

De schryver deser Nieuwtydinghe is van de Jury der Te Pronckstallinghe, dewelcke om onse Stadt gehouden wert, beschonken met eenen Silveren Medaille. Gemelde Jury is voorseker te looven van den yver ende vlyt, blaakende in het wrgschencken van so groot een getal bekroonningen, maer mijn bedanken heeft sy hier de grens overschreden.

De Schryver deser Nieuwtydinghe is Poorter der Stede van Oud-Holland, heeft allerminst een bekronninghe gevraegt en wil met de Te Pronck Stellinghe om onse Stadt niets gemeen hebben.

Uit den vorm en den inhoud van dit korte berichtje blijkt wel, dat de redacteur der „Nieuwtydinghe“, die van den aanvang af, gelijkelijk nu, de „te pronck-stellinghe“ beschouwd als een kermis die buiten de poort sijner stad werd gehouden, zich zelve gelijk is gebleven

tot aan den ondergang van het stedeke, welks dagelijkse historie hij zoo getrouw heeft te boek gesteld.

Maar f 37,800. Bouwen valt altijd tegen. Voor het nieuwe Gemeentemuseum te Amsterdam was uitgetrokken f 500,000. Toen het „gereed“ was, vroegen B. en W. aan den Raad f 23,500 om het gebouw „af te maken“; maar de Raad zei: „neen, reken eerst maar eens uit wat er misschien nog meer ontbreekt, dan betalen we liever alles in eens.“ Toen kwam er een aannemer, die f 16,000 vroeg, maar bilijkheids halve f 8000 moest hebben, volgens B. en W. Dat was dus f 31,000. Nu hebben B. en W. alles nog eens nagegaan, wat er om het museum af te maken, noodig zal wezen, en ze vragen aan den Raad f 37,800. Als dat geld er nu nog aan besteed wordt, zal het museum denklijk geheel af zijn.

Het is tenminste te hopen.

Gewond. Op 's Rijkskwaart te Willemoord zijn gisteren, bij het op de heiling trekken van een torpedoboot, een commandeur en twee verklieden door het breken van een staaltros verwond geraakt. Vooral de commandeur bekwam ernstige kwetsuren; hij moest per brandcard naar het hospitaal der marine worden vervoerd. De verklieden konden te voet huiswaarts keeren.

Steenen beitel. In het heideveld te Buinen is door een keimeldver in den grond een zeer fraaien steenen beitel gevonden, welk voorwerp de zeldzaam voorkomende lengte van 17 cm. heeft. Tevens heeft men daar ter plaatse op den Hondurgr in den laatste tijd meer scherven gevonden, afkomstig van urnen, die bij aanraking uiteen vielen. Bovenbedoelde beitel is door een belangstellende aangekocht en zal wellicht in het Rijks- of een provinciaal museum worden bewaard.

Het schot te Wijchen. Enige personen, betrokken bij 'het Zondagavond te Wijchen gebeurde, zijn gedagvaard voor den rechter van instructie bij de rechtbank te Arnhem, op 2 November. De door een hagschot gedoodde spoorwachter J. D. moet wel degelijk een dergenen zijn geweest, die den gescheiden echtgenoot G. aan de woning van diens ouders een serenade met ketelmuziek brachten en zoud niet uit nieuwsgierigheid ter plaatse zijn gekomen.

Gebruikte postzegels. Het blijkt thans, zoodat ons uit Den Haag gemeld, dat de toe-eigening van gebruikte postzegels aan het Ministerie van Koloniën, dezer dagen ontdekt, ook vroeger is geschied.

Toen kort geleden namelijk, in verband met de uitbreiding van het Departement, een der solders verbouwd en daartoe moest ont-reinud worden, kwamen tal van pakken post-wissels voor den dag. Deze wissels, te samen ongeveer 6000 à 8000 misten postzegels. En toch lagen ze behoorlijk in pakken gebonden weggesloten.

Vroeger schijnt er aan die postwisselzegels uit de koloniën niet zooveel waarde te zijn gehecht als tegenwoordig het geval is, zoodat ze zonder boos opzet schijnen gebruikt voor verzamelingen.

Het politie-onderzoek duurt voort.

Nog niet opgehelderd. Naar men verneemt, zijn inzake de in het Bosch te 's Gravenhage gepleegde ernstige mishandeling door de politie gehoord enige vrouwen, die des avonds in het Haagsche Bosch rondzwerven en een man, met wien de mishandelde, alvorens huiswaarts te keeren, in een bierhuis een woordenwisseling had.

Het onderzoek moet echter niet het minste resultaat hebben opgeleverd.

Inbrekers. Een rechercheur van politie te 's-Gravenhage ontmoette gisteren een euden bekende van de justitie, met een groot pak goederen. Dit kwam hem verdacht voor; hij volgde den man en toen deze de goederen, o. a. 5 molton dekens, in den lombard wilde beleenen, hield hij hem aan. Op het politie-commissariaat bleek uit het verhoor van den aangehouden, dat de goederen afkomstig waren van den diefstal met braak in de villa Goltzlicht onder Scheveningen, en dat er nog een medeplichtige bij in 't spel was.

Deze verdachte werd gisteravond opgevoerd in een bijeenkomst van het Leger des Heils.

Beiden hebben bekend en zijn naar het huis van bewaring overgebracht.

De villa Goltzlicht was tijdelijk onbewoond. De dieven zijn tegen een veranda opgeklauterd, hebben toen een glasruit stuk gelagen, en hebben zich daarna, door met een beitel de sluiting van de vensterluiken of blinden te verbreken, toegang verschaft tot het huis.

De beitel benevens sleutels waren na den diefstal in zee geworpen.

Ze zijn betaald. Onze lezers kennen immers de historie van de Kamper cadettes nog wel, die den commandant van de schutters twee centen gekost hadden, maar volgens het gemeentebestuur voor zes om een dubbeltje te krijgen waren geweest.

Nu, die historische broodjes zijn gelukkig betaald; de kwestie is de wereld uit.

Hoe veel er voor betaald is?

Ja, tot schade van de gemeente, bleven ze vijf om een dubbeltje kosten.

De Kamper Ct. brengt het heuchelrijk bericht.

Staats-Courant.

Met ingang van 1 Nov. 1895 is aan L. G. A. d'Hangest baron d'Yvoy van Mijrecht, op zijn verzoek, erv. ontal. verleend als burgem. van Ruurlo.

Benoeemd tot ontv. der registr. en dom.: tot Tilburg, J. Poppe, thans in die betr. te Purmerend; te Oosterhout, J. A. Smits, thans in die betr. te Raalte; te Bolward, jhr. J. F. van Beyma thoe Kingma, thans in die betr. te Elburg.

Benoeemd tot ontv. der dir. bel., inoerr. en acc. te Gennep c. a., U. van Eerde, ontv. derz. midd. te Terschelling c. a.; tot ontv. der inv. te St. Pieter, jhr. C. Ph. L. van Kin-schot, ontv. der dir. bel., inv. en acc. te Eysden (station) c. a.; tot ontv. der dir. bel., inv. en acc. te 's-Heerenberg, J. B. van den Dries, ontv. der dir. bel. en acc. te Hasselt c. a.

Kerknieuws, enz.

GEREF. KERKE. Bedankt: Voor Burum (cl. Kollum), door P. Postema, te Warfum (Gr.) *NED. HERV. KERK. Twi./al:* Te Bergen op Zoom, J. L. Bommeijer, te Saek; H. J. Brinkerink, te Neede; H. W. ter Haar, te Hoegeland; H. van der Hoeven, te Benningbroek;

J. H. Lamping, te Naaldwijk; J. M. Hoog, te Terwoude; M. Rutgers v. d. Loeff, te Kerk-Avenst; C. A. Pantekoeck, te Bovenkarspel; F. Pijper, te Berkhout; J. Rijnders, te Wognum, en P. A. Riedel, te Lochem.

Zestl: Te Dronrijp (Fr.), Van den Bergh van Eijnga, te Stiens; Hobbems, te Noord-Scharwoude; Kijstra, te Kortewag; Mees, te Britsum; Pantekoeck, te Bovenkarspel; en Wijn, te Woldendorp.

Drietal: Te Almelo, v. d. Broeke, te Noord-wijk; Gunning, te Eerbeek, en Lamers, te Rijsoord.

Beroepen: Te Oldeberkoop, J. L. Klein, cand.

Aangenomen: Naar Hillegom, door A. van Veen, te Akkooi.

Bedankt: Voor Bredevoort, door G. Vossers, te Schoonoord. — Voor Otterloek, door A. Stramrood, cand.

Te Drunen hoopt Zondag e.k. des namiddags te 2 ure, Da. D. Niessen, emer. pred. van Heien Boekoop, sijne bediening in de Ned. Herv. kerk weder te aanvaarden, na des voormiddags half tien te zijn bevestigd door den heer Boogaards van Buuren, predikant te Baardwijk.

De candidaat C. J. Bos, van de theologische school te Kampen, is door de classis Drachten met goed gevolg geëxamineerd voor het peremtoir examen en is alsoo toegelaten tot de heilige bediening. Hij heeft de beroeping aangenomen naar de Geref. kerk te Nijega en Opeinde.

Kerkeraden wordt beleeftelijk verzocht, onze Redactie bericht te willen zenden van alles, wat op het beroep van Dienaren des Woords betrekking heeft.

Schoolnieuws.

Benoeemd tot le onderwijzer aan de Chr. school te Vlaardingen, de heer W. v. d. Wielen te Utrecht.

De heer Sj. Koopmans te Doetichem heeft de benoeming tot onderwijzer aan de Chr. school te Oosthem (Fr.) aangenomen en hoopt reeds 1 Nov. in functie te treden.

De heer H. J. van der Wey, geb. te Bolsward, is aan de Rijks-Universiteit te Leiden bevorderd tot doctor in de geneeskunde, na verdediging van zijn acad. proefschrift, get.: „Bijdrage tot de kennis der leukaemie.“

Tot onderwijzer aan de Chr. School te Nijveen is benoemd de heer H. Bruinsma van Appelscha.

Akte-examens lager onderwijs.

's-Gravenhage, 10 Oct. Geef. 6 cand. Toegelaten de heeren: F. I. Perquin, te Hillegersberg; W. de Zeeuw, te Slikkerveer; H. N. J. van de Weijer, te Rotterdam; P. Schipper, te Schiedam, en M. van Warendorp, te 's-Gravendeel.

Familie-Berichten.

GETROUWD: 29 Oct.: A. v. d. Heide en M. A. M. Burger, Nijmegen. — J. Th. Vrolijk en G. M. Stokvis, Amsterdam-Zuthphen.

BEVALLEN: 26 Oct.: A. Bouman-Bouwens, Z., Groningen. — 27 Oct.: E. v. Geel-v. d. Bijl, Z., Oude Wetering.

OVERLEDEN: 27 Oct. A. J. de Kort, 25 j., Gits. — J. Ticheler, 85 j., Enschede. — J. de Ronde-Gronden, 86 j., Eekhuizen. — J. Ronde-Kruisweg, 70 j., Deventer. — J. Mulstegen, 25 j., Amsterdam. — G. W. Stam, 48 j., 's-Heertogenbosch. — 28 Oct. C. Stouten, 28 j., Amsterdam. — A. Kruysse, 30 j., Bloemendaal. — G. v. Moerkerken, 25 j., Utrecht. — G. Bakker-Akerooy, 84 j., Eekhuizen.

Thermometerstanden:

Te Amsterdam, hedenacht 12 uur 40°; 3 uur 37°; hedenmorgen 9 uur 41°; hedenmiddag 1 uur 47°.

Standen van hedenochtend 8 uur:

Delfzijl 37°; Groningen 36°; Helder 44°; Amsterdam 39°; Utrecht 37°; Vlissingen 41°; Maastricht 38°.

Telegrammen.

Londen, 30 Oct. Aan een feestmaal te Watford hield lord Salisbury een redevoering, waarin hij zeide dat de regering de buitenlandse politiek niet zelve begonnen was maar aanvaard had, als een erfenis van het vorig kabinet, doch ter wille van de continuïteit tegenover de vreemde naties zou de regering haar best doen, de politiek van hare voorgangers loyaal uit te voeren.

Weenen, 30 Oct. In een telegram uit Konstantinopel wordt bevestigd, dat de Porte, met het oog op de bloedige onlusten in Klein-Azië, besloten heeft enige lichteningen der reserve onder de wapenen te roepen, alsmede eenige bataljons *redifs* in het 4e legerkorps.

Tientsin, 30 Oct. De onderhandelingen over het verleen van de zoogenaamde kroonconcessie aan Duitschland voor deze plaats, zijn heden met de onderteekening van het verdrag afgesloten.

Berlijn, 31 Oct. De *Nordd. Allg. Ztg.* zegt, dat de keizer in zijn redevoering bij gelegenheid van de herdenking van den slag bij Le Haugu tot de officieren van de garde-Schützen bataljons gehouden, zijn dank uitsprak voor de belofte van trouw en zijn bewondering voor de heldendaden van de bataljons op 18 Augustus 1870, waarvoor ik, toen ik onlangs door Amanvilles reed, in stilte mijn hoed nog had willen afnemen. De bren van zulke heldendaden is te vinden in den geest door mijn keizerlijke grootvader opgewekt. Mogen de drie hoofdfiguren in het leger behouden blijven: ergevoel, onbepaalde gehoorzaamheid en niets ontziende dapperheid. Moge de *garde-schutters*-bataljons in oorlog en vrede nieuwe lauweren toevoegen aan de vrede. Hoera!

Londen, 30 Oct. Aanvoer van Eng. Tarwe — qrs, vreemde do. 41,000 qrs, Eng. Gerst — qrs, vreemde do. 8,100 qrs, Eng. Haver — qrs, vreemde do. 44,800 qrs.

Londen, 30 Oct. Tin Stra

ADVERTENTIËN.

ONDERTROUW:
W. H. GISPEN JR.
EN
A. M. C. VAN DER DUSSEN.
Amsterdam, 31 Oct. 1895.

ONDERTROUW:
PIETER BRUNT JR.
EN
CORNELIA NOORDHOEK.
Alfen bij Zwammerdam, } 31 Oct. 1895.
Bodegraven, }
De Huwelijksvoltrekking zal D. V.
plaats hebben 14 November 1895.

GETROUW:
BONNE BERENDS BZN,
Weduwe van JOHANNES GRIZINA
FEMMA WICHERLIJK,
EN
CATHARINA GUISBERTHA RUIJS,
die tevens hun dank betuigen voor de
blijken van belangstelling, bij ge-
legenheid van hun Huwelijk onder-
vonden.
Dedemwaard, } 31 October 1895.
Amsterdam, }

Door 's Heeren goedheid voorspoedig
bevalen van een ZOON
H. C. REUJL—PASMOUT.
H. J. REUJL, V. D. M.
Dordrecht, 28 Oct. 1895. (7598)

Heden verblijde ons de Heere door
de geboorte van een DOCHTER.
P. ROELOFFS.
A. J. ROELOFFS—DIJKMAN.
Oudeveering, 30 Oct. 1895.

29 October 1895.
Voor de vele en treffende bewijzen
van vriendelijke belangstelling in zijn
huiselijke vreemde op den dag, die hier
boven staat, zij het den ondergetee-
kende voorloofd, hiernede openlijk
zijn hartelijken dank te betuigen.
KUYPER.
Amsterdam, 31 October 1895.

DIRECTEUREN der ONDERLINGE
BRANDWAARBOURG-MAATSCHAPPIJ,
gevestigd te AMSTERDAM, brengen ter
kennis van belanghebbenden, dat als
CORRESPONDENT van Dord-
recht en naaste omgeving is
opgetreden de Heer

G. J. C. van der ELST,
STEEGVERSLOOT 4,
en wel als opvolger van wijlen den
Heer F. VAN DER ELST (VAN DER
ELST & Co.), bij wien voortaan alle
verlangd wordende inlichtingen te be-
komen zijn.
DE JONG & Co.
October 1895.

Onder referte aan het boven-
staande, bevest de onderge-
teekende zich in genoemde
betrekking aan.
G. J. C. VAN DER ELST.

Vereeniging „De Kerkelijke Kas”
TE OVERSCHIE.
Goedgekeurd bij Koninklijk Besluit
d.d. 21 Augustus 1891.

4 pCt. Geldleening,
groot f 16,000.

Bovengenoemde Vereeniging wenscht
tot het bouwen van een Kerkgebouw,
Pastorie, enz., een LEENING aan te
gaan, groot f 16,000, tegen 4 pCt.
rente 's jaars, verdeeld in aandelen
van f 100 en f 50, met jaarlijkse
uitlooting van minstens f 100, te be-
ginnen 1 Januari 1896.

De rente is door afzonderlijke in-
schrijving der leden gewaarborgd en
gaat in 1 Januari 1896.
Inschrijvingen worden van af heden
tot 28 December 1895 ingewacht bij
de Heeren:

JAC. POST, Voorzitter.
A. VAN DAM JONX., Secretaris.

Aan de School voor Geref. Onderwijs
te Delfzijl wordt gevraagd een

Onderwijzer.
Salaris 500 gld. Aantal schooluren 20.
Kostgeld ± 5 gld.
Brieven aan den Hoofdonderwijzer,
G. BROEKSTRA.

Het Bestuur der Chr. Sch. te Leerdam
vraagt een flink

Onderwijzer,
op f 600 sal. Met taalkanten f 700.
Sollic. spoedig aan
C. DE VRIES, H. d. S.

Aan de Openbare Lagere School te
Heemstede, wordt gevraagd

een **Onderwijzer,**
op een jaarwedge van f 600.
Stukken aan den Burgemeester vóór
15 November a.s.

Het Bestuur der Chr. School te
Nijkerk o/d. Veluwe, vraagt

een **Onderwijzer,**
van Geref. beg. Salaris f 550. Adres
den Hoofdonderwijzer
J. VAN DER WAALS.

Aan de Geref. School te Zwartkops
wordt

een **Onderwijzer**
gevraagd. Salaris f 500. Brieven aan
den Secretaris,
J. B. VARWIJK.

25-30 % VOORDEEL. STUKKEN ZUIVER LINNEN

00 El. prachtig wit Flanel f 10.90
54 prima Constitution f 9.95
20 zwaar Ongebl. Keper f 2.75
20 fijn Gebleekt Zwanend. f 4.25
29 gewerkt Satijnstreep f 5.—

Vingerdoekjes f 2.— Dames- en
Heeren Zakdoeken f 2.50, Glasdoeken
f 2.40, Wit Blok Handdoeken f 1.45,
Blauw Blok Handdoeken f 1.80, Batist
Dames Zakdoeken f 0.70.

Stalen en modelzending ook van onze geregelde Linnens en Tafelgoederen franco. Firma A. NIJLAND, Almelo.

Aan de Chr. School te EEFDE, 1/2
uur van Zutphen, aan tram en spoor,
wordt tegen 1 Januari of vroeger een

Onderwijzer of Onderwijzeres
gevraagd. Salaris van den eersten
voorloopig f 500; van de laatste f 550;
die tevens onderricht in de n. h. dient
te geven.
Br. fr. a/b. Hoofd der School
(7579) D. ESKEs.

Aan de Christ. School te Elburg
wordt ten spoedigste gevraagd

een(e) **ONDERWIJZER(ES).**
Salaris f 575, met uitzicht op eene
graficatie. Sollicitatie worden inge-
wacht bij den Secret. van het Bestuur
D. WIJNEN.

Wegens uitbreiding van personeel,
wordt aan de School met den Bijbel
te Helder gevraagd een

Onderwijzer of eene Onderwijzeres
op een salaris van f 500, of zoo zij
reeds eenigen tijd bij het Chr. Oud.
zijn werkzaam geweest, op een salaris
van f 550, met 4 jaarlijkse verhoor-
ingen van f 25. Zich te adresseeren
aan het Hoofd der School,
P. ADRIAANSE.

Aan de Chr. School te Heerjansdam
(bij Dordrecht) wordt gevraagd

eene **Onderwijzeres**
op een salaris van 550 gld. Brieven
franco aan
A. VERWOERDT, H. d. Sch.

VRAAGT !
Ontbijt-, Sucedekruid- en Gemberkook,
Boterbátens en Botersprits,
uit de KOKFABRIEK „DE NEDERLANDER”, van
B. J. LINDEBOOM & ZONEN
Gouden Medaille Brussel 1891.

Te koop aangeboden:
Kenrig Ex. STANDAARD, van 1877
tot bedien 14 deelen ingebonden; van
de andere jaarg. ontbreken wellicht
slechts enkele nummers.
Aanbiedingen, motto STANDAARD,
Bureau van dit blad.

Holl. IJz. Spoorweg-Maatschappij.
Najaarsmarkt te Hoorn.
EXTRA TREINEN
voor Reizigersvervoer
op Maandag 11 November 1895,
van AMSTERDAM naar HOORN des
voorm. 5 uur 40 min.
van HOORN naar AMSTERDAM des
nam. 1.45

Deze Treinen stoppen aan alle tus-
schenstations, ook te MIDDELE en
aan de brug over de Zaan.
Zie verder de aanplakbiljetten.
De Raad van Administratie,
Het Gedelegeerd Lid,
R. VAN HASSELT.

Bij D. DONNER, te Leliden, is ver-
schenen:

ACHTSTE ZESTAL
KERSTLIEDEREN
voor Scholen en Huisgezinnen,
OP BEKENDE WIJZEN,
DOOR

D. VAN WIJCK.
Prijs 3 Cent. 100 Ex. f 2.25; 250 Ex.
f 4.50; 500 Ex. f 7.50.
Op aanvraag is Exmpl. ook van de
vorige Zestallen ter kennismaking te
bekomen.

DEKKLEEDEN
Te Huur en Te Koop
bij
P. ZEILINGA,
PRINS HENDRIKADE 109, Amsterdam.

D. SWAGERMAN & Zn.,
BEHANGERS, STOFFEERDERS,
Beddenmakers, enz.

Barndesteeg No. 9,
bevelen zich beleefd en ten
zeerste aan.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, is ter
perse om eerstdaags te verschijnen:

EEN WANDEL MET GOD.
LEVENSBESCHRIJVING van den WelEerwaarden Heer
J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL,
DOOR
Dr. L. WAGENAAR.
Met Portret en andere afbeeldingen.
Prijs ongeveer f 1.—.

Ph. VAN WIJK, Hoogstraat 653, Gorinchem.
GROOT MAGAZIJN VAN
AMERIK. ORGELS en PIANO's
van vijf verschillende fabrikanten, waaronder het wereldberoemde ESTEY-
ORGEL, in prijzen van f 75.—, f 110.—, f 135.—, f 150.—, f 180.—, f 195.—,
f 225.—, f 245.—, f 285.—, f 325.—, f 350.—, f 400.—, f 550.— en hooger.
Verder alle soorten van Gouden-, Zilveren- en Nikkel-Orloges, Pendules,
Regulatoers, Klokken, Barometers, Muziekdozen, benevens een nieuw Instru-
ment „de Phoenix”, waarop men Psalmen kan spelen zonder muziekkennis.
Men vrage PRIJSOPGAVE en TEEKENINGEN.

(Directe levering aan Particulieren.)
9000 Graslinnen Bedlakens Op onze eigen ateliers
vervaardigde:
(breede en smalle zoom),
een-slaaps 120 x 240 c.M. f 10.80
twee-slaaps 185 x 240 c.M. f 10.50
Sloepen 60 x 82 c.M. f 5.25
Prima prima f 13.50 en f 20.50
Dames-Daghemden, koopjes f 12.—
Dames-Nachthemden, f 17.50
Dames-Pantaloens, f 10.90
Alles per Dozijn.

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering.
Gevestigd te AMSTERDAM, Keizersgracht 729.
Maatschappelijk Kapitaal: EEN HALF MILLIOEN GULDEN.
Commissarissen: Mr. Th. HEEMSKERK, L. J. S. VAN KEMPEN, Jhr. Mr. A. F.
DE SAVORNIN LOHMAN, J. E. N. Baron SCHIMMELPENNINGK VAN
DER OYE, H. SERET en H. W. VAN MARLE, de laatstgenoemde
door de Verzekerden gekozen.
Directeur: H. J. VAN VULPEN.

De Maatschappij sluit alle soorten verzekeringen van Kapitaal en Lijfrente tot elk bedrag.
Aanvragen om Agentchap te richten tot de Directie of tot de Inspecteurs
der Maatschappij, de Heeren: C. ROELANTS te Utrecht, voor Noord- en Zuid-
Holland en Utrecht; E. E. CROIN te Leerdam, voor Gelderland en Overijssel;
H. C. SCHREIBER te Groningen, voor Friesland, Groningen en Drenthe; G.
GRUNVELD te Breda, voor Zeeland; W. BEVORTS te Ginnaken, voor Noord-
Brabant en Limburg.

Amsterdamsche Gasfabrieken.
De Directie bericht hiernede, dat de prijzen der GROVE-
en GEKLOPTE COKE van 1° November af met 5 Cents per
Hectoliter verhoogd zijn.

NATIONALE
Levensverzekering-Bank. — Rotterdam.
(Opgericht Januari 1863.)
Volletoend Waarborg-Kapitaal f 1,000,000
verzekerd bedrag ult. December 1894 ruim f 19,000,000
Reserven 1894 f 6,000,000
Uitbetaald 1863/1894 f 9,000,000
Inlichtingen Kantoor BOOMPJES 9 en bij H.H. Agenten.

NEDERLANDSCHE GLASVERZEKERING-MAATSCHAPPIJ
Opgericht A. 1861, gevestigd te ROTTERDAM.
Waarborgkapitaal: HONDERD DUIZEND GULDEN.
Reserve op ult. December 1894. f 45,500.—
Directeuren: { G. M. A. MACQUELIN, Buitenhof 23, Den Haag.
W. P. VAN DER HELD, Boompjes 9, Rotterdam.

Deze Glasverzekering-Maatschappij, de OUDSTE in Nederland, verzekert
tegen schade, ten gevolge van het breken van Spiegelruiten, Spiegels
en andere ruiten, door ongeluk, kwaadwilligheid, oproer enz., tegen
zeer matige, vaste Premieën, bij gunstige voorwaarden.

KINADRUPELS van Dr. DE VRIJ.
Het krachtigst werkend geneesmiddel tegen Ma-
laria (binnenkoorts), Bloedarmoede, Bleekzucht enz.
Alom verkrijgbaar in □ verzegelde flacons, voorzien
van aevenstaand fabrieksmark f 1.— per flacon.
Tegen toezending van postwissel af f 1.15 recht-
streeks en franco verkrijgbaar van:
De Chemische Fabriek van H. NANNING,
DEN HAAG.

KRAMERS, ALGEMEENE KUNSTWOORDENTOLK,
gr. 8°, 1306 pag. 4e Druk, bevattende Vertaling en
Verklaring van alle Vreemde Woorden en Zegwijzen,
voorkomende in de taal der samenleving, in Handel, Bedrijf, Courant, enz.
Met aanteekening van uitspraak en klemtoon en nauw. opgave van Afstamming
en Vorming. Ingen. f 9.75. In linn. band f 10.25. In halfbinn. f 10.75.
Gouda, G. B. VAN GOOR ZONEN.

BREEBAART'S HUISORGEL.
Vijf en twintig Liederen voor het Christelijk Gezin.
Gezet voor AMERIKAANSCH
ORGEL, met aanwijzing van het gebruik
der Registers.
Men verzuime niet zich deze keurige Bundel met
geliefde liederen aan te schaffen.
Prijs f 0.95.
Uitgave van HOEVEKER & ZON. Amsterdam.

Gegarandeerd, zuivere, krachtige en fijn
bereide, oplosbare
CACAO-POEDER
f 1.— per 1/2 Kilo, 1 Kilo franco door
het Rijk, verpakt in 1/2 Kilo's.
Het Microscopisch onderzoek deed dit
Cacao-Poeder kennen als zuiver en
onvervalscht, zonder eenig vreemd bij-
mengsel. De scheikundige samenstel-
ling stemt het tot een voedzaam,
met zorg bewerkt product.
(get.) VAN LEDDEN HULSBOSCH,
Chemisch Laboratorium te Amsterdam.
Eenig Adres: J. VAN DER TAS,
LEIDSCHESTRAAT 105, Amsterdam.

M. J. VISSER,
Schoorsteenveger, Rookverdrijver,
Aanlegger van Electrische Schellen,
Huistelefoons, Spreekbuizen enz.
Reparatiën spoedig en goedkoop.
Anjelijsstraat 184,
HUIS,
AMSTERDAM.

Prachtige Kerkorgels
worden tegen zeer billijke prijzen, voor-
keuring en garantie en desverkiezende gemak-
kelijke betaling, geleverd en vervaardigd
aan de Fabriek van
J. PROPER,
te KAMPER. Teekeningen en opgaven wor-
den op aanvraag gratis verstrekt.

DE ZIEKENVERPLEGING EN DE GEZONDHEIDSLER
UIT CHRISTELIJK OOGPUNT BESCHOUWD.
Naar het Hoogduitsch van Dr. PAUL SICK,
Bewerkt door J. P. G. WESTHOFF.
Luth. Pred. en medebestuurder der Luth. Diaconesseninrichting te Amsterdam
en Dr. T. E. W. FELTKAMP,
Geneesheer dier Inrichting.

I. De roeping en de werkring der Diakones,
DOOR J. P. G. WESTHOFF.
Prijs f 0.90.
DE UITGEVERS: HOEVEKER & ZON.
Amsterdam.

JOH. SIBLESZ,
ROGGESTRAAT 15, ARNHEM.
(Handel uitsluitend in Thee.)
Zendt zijne geurige, krachtige
THEESORTEN naar alle plaatsen,
van af 5 pond franco.
PRIJS-COURANTEN worden
op aanvraag gaarne franco toege-
zonden.

Panorama Jerusalem.
Plantage, Amsterdam.
Entrée 25 Cts.
DAGELIJKS GEOPEND.
Sluiting 31 Dec. a. s.

KOORDWOL
echt zwart, sterk en voordelig voor
DAMES- en KINDERKOUSSEN. Per
dubbel Knot = 100 Gram 56 Cent.
Toezending van Postwissel groot
f 2.80 doet het Garenmagazijn „De
Kamelaar” H. tenstraat 1, 5 Knot
fr. door Ned.-r. verzenden.

Stoom-IJs, Boter- en Kaasfabriek
Melkinrichting.

De in deze onze Inrichting onder
ons persoonlijk toezicht, uit licht aan-
gezuurden verschen Room gekarnde
onvervalschte prima kwaliteit

VERSCHE
Delftsche Roomboter,

mont uit in geur en sijkheid van smaak.
De prijs is tot a.s. Donderdagavond
franco Rotterdam en Den Haag f 1.70
p. Kilo, franco Amsterdam f 1.80 p. K.

Naamstempel op de Boter.

Verkrijgbaar in Potjes van 1/2 en 1
Kilo, te Amsterdam bij Th. Franken,
firma H. Vingerhoed, Kalverstr. 216,
te Hilversum bij Joh. Everz, te Rot-
terdam bij Ter Marsch & Co., Lam-
steeg No. 4, Westzeedijk No. 42,
Aert van Neestraat No. 66, Binnen-
weg, hoek Paardenstraat, No. 76, Dier-
gaardeaan No. 14 (Boulevard) en
Oostzeedijk 15, te Feyenoord, Van der
Takstraat, hoek Burgum. Hofman-
plein No. 2, en te 's-Hage bij J. H.
Varenkamp & Zn., Groenmarkt No. 33
en G. H. B. Susanna, Wagenstraat
No. 109, bij wie, evenals direct aan
ons adres, bestellingen worden aangen-
men op leveringen in Vaatjes, van 4, 10
en 20 Kilo en in Potten.

B. VETH & Co., Delft.

Roomboter.
Door deze berichten, dat wij
onze Boter gesteld hebben onder
voortdurende Controle van het Bureau
voor chemisch en microscopisch onder-
zoek, Keizersgracht 291, Amsterdam.
Directeuren: Dr. F. F. VAN HAMEL
ROOS en A. HARMENS WZ.
Ieder afnemer heeft dus het recht
bij twijfel een Monster ter gratis on-
derzoek aan voornoemd Bureau te
zenden.

B. VETH & Co., Delft.

Bij J. A. WORMSER te Amsterdam
verscheen:
DE CHRISTUS en de
SOCIALE MOEDEN

EN
Democratische klippen

DOOR
Dr. A. KUYPER.
Prijs f 0.30; 25 Ex. f 6.25; 50 Ex. f 10;
100 Ex. f 15; 500 Ex. f 62.50.

Geen Insulthaarden meer.
Wil U uwe Insulthaarden, die zoo-
veel verbruiken en weinig warmte geven
in Vulhaarden veranderd zien, die den
geheelen winter doorbranden en veel
warmte geven bij weinig brandstof ver-
bruik, raadpleeg dan
HEULINK & PIERON
Rozengracht 10, Amsterdam.
Petroleumkachels hoog ± 80 c.M. van
af f 8.75.
Tegelplaten v. af f 4.25 met houten lijst.
Fraaie nieuwe Vulkachels steeds in
voorraad.

Dr. J. A. HES,
TAND-ARTS,
Kloveniersburgwal 59.